

32 Cdo 524/2000

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci návrhu D. J., za vedlejšího účastenství J. S. o odvolání likvidátora H. p. H., a.s. v likvidaci, Ing. B. V. a jmenování nového likvidátora Doc. Ing. Z. Č., DrSc., o dovolání D. J. a Doc. Ing. Z. Č., DrSc., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. prosince 1999, č.j. 7 Cmo 1208/99-58, takto:

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. prosince 1999, č.j. 7 Cmo 1208/99-58 se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením změnil odvolací soud usnesení soudu prvního stupně ze dne 5. 8. 1999, č.j. 54 Cm 89/99-13, kterým tento soud podle § 71 odst. 4 obch. zák. odvolal Ing. B. V. z funkce likvidátora H. p. H., a.s. v likvidaci (dále jen "holding") a jmenoval novým likvidátorem Doc. Ing. Z. Č. tak, že žalobu zamítl. K odvolání likvidátora přistoupil soud prvního stupně poté, co dovodil, že dosavadní likvidátor porušoval své povinnosti při výkonu funkce.

Odvolací soud dospěl k závěru, že když valná hromada h. dne 2.12.1999 jmenovala nového likvidátora poté, co se dosavadní likvidátor vzdal funkce, je třeba aplikovat ustanovení § 71 odst. 3 obch. zák. které určuje, že vzdá-li se dosavadní likvidátor své funkce, jmenuje se nový likvidátor způsobem, kterým byl jmenován předchozí likvidátor, přičemž soud jmenuje likvidátora jen tehdy, jestliže tak neučiní bez zbytečného odkladu orgán k tomu příslušný. Tímto orgánem je u akciové společnosti valná hromada. Odvolací soud posoudil postup žalované jako postup, který je v souladu s § 71 odst. 3 a § 219 odst. 1 obch. zák. a dovodil, že zvolením nového likvidátora odpadl důvod pro rozhodnutí podle § 71 odst. 4 obch. zák., a proto žalobu zamítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podali D. J. (dále jen "první dovolatel") a nově jmenovaný likvidátor (dále jen "druhý dovolatel"), oba zastoupeni advokátem, v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázali na ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř.

První dovolatel namítá, že ačkoliv Ing. B. V. jako odvolatel vytýkal usnesení soudu prvního stupně nesprávný právní závěr, který vyplynul z nesprávných skutkových zjištění a navrhoval zrušení napadeného rozhodnutí, posuzoval odvolací soud věc "svébytným způsobem bez jakéhokoli doplnění dokazování". Přitom ignoroval stav zápisu holdingu v obchodním rejstříku, podle kterého byl v době vydání usnesení odvolacího

soudu, vzhledem ke konstitutivní povaze zápisu likvidátora do obchodního rejstříku, Ing. B. V. pasivně legitimován ve sporu.

Dále uvedl, že soud prvního stupně shledal chybným postup Ing. B. V. při organizaci veřejné soutěže, jejímž předmětem byl prodej veškerého majetku h. v účetní hodnotě 19.857,000.000,- Kč, a proto rozhodl o jeho odvolání z funkce likvidátora h. a nahradil jej důvěryhodnou osobou obecně známou svým profesionálním přístupem. Nový likvidátor má garantovat akcionářům h. řádný průběh procesu likvidace, zejména zamezení pokračování v nevýhodných a neprůhledných transakcích a transferu majetku do zahraničí. Tím soud zajistil faktický výkon práva akcionářů na podíl na likvidačním zůstatku.

Dále uvedl, že valná hromada h., na které se odvolatel vzdal funkce, se konala až dne 2.12.1999, tedy až po podání odvolání, což svědčí o účelovém postupu h. i odvolatele.

První dovolatel dále uvedl, že podal žalobu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady konané dne 2.12.1999, o volbě nového likvidátora. Přitom žalobu podal již před vydáním napadeného usnesení odvolacího soudu, které odvolací soud vydal, aniž zkoumal, zda taková žaloba byla podána, ještě před uplynutím lhůty pro její podání.

První dovolatel odvolacímu soudu rovněž vytýká nesprávné právní posouzení zjevného obcházení zákona ze strany holdingu a Ing. B. V., kteří se brání jmenování likvidátora nezávislým soudem. Upozornil i na to, že podle zákona je možno jmenovat i více likvidátorů a soudu tedy nic nebránilo, aby po doplnění dokazování potvrdil usnesení soudu prvního stupně, popřípadě přerušil řízení.

A konečně vytýká první dovolatel soudu to, že nezkoumal jako předběžnou otázku platnost usnesení valné hromady konané dne 2. 12. 1999.

Druhý dovolatel namítl, že odvolací soud řešil vztah mezi podmínkami určení likvidátora podle § 71 odst. 3 a 4 obch. zák. způsobem, který z hmotněprávního i procesního hlediska neodpovídá smyslu zákonné úpravy. Namítá, že jediným odvolatelem byl Ing. B. V., jehož odvolání soud dne 30.12.1999 soud projednal, ačkoliv se dne 2.12.1999 funkce likvidátora vzdal, což bylo ke dni rozhodnutí odvolacímu soudu známo, čímž zanikla jeho legitimace ve sporu.

Druhý dovolatel též namítl, že by soud měl přihlídnout k tomu, že k odvolání likvidátora došlo pro porušování jeho povinností a vzít v úvahu ochranu zájmů minoritních akcionářů. Poukazuje rovněž na to, že při postupu zvoleném odvolacím soudem, by "škodící likvidátor", kdykoli mohl předejít hrozící likvidaci rezignací a na nejbližší valné hromadě se nechat jmenovat do funkce znovu.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Dovolací soud přezkoumal usnesení odvolacího soudu a logickým, gramatickým a teleologickým výkladem ustanovení § 71 odst. 3 a 4 obch. zák. ve vazbě na ustanovení § 219 odst. 1 obch. zák. dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Ustanovení § 71 odst. 4 obch. zák. umožňuje osobě, která na tom osvědčí právní zájem, aby se domáhala u soudu odvolání likvidátora, který porušuje své povinnosti. Účelem tohoto ustanovení je, aby se osoba, která nemůže vlastními silami dosáhnout odvolání likvidátora, domohla jeho odvolání, jestliže porušováním svých povinností poškozuje její zájmy.

Takovou osobou může být osoba stojící mimo společnost, např. věřitel, který shledá, že likvidátor porušuje své povinnosti ve prospěch akcionářů, kteří jej likvidátorem zvolili a kteří tedy nemají zájem na jeho odvolání. Takovou osobou však může být i menšinový akcionář, který proti vůli akcionáře či akcionářů, kteří vahou svých hlasů prosadili zvolení likvidátora, nemůže prosadit jeho odvolání, neboť většinový akcionář či akcionáři mají na setrvání likvidátora ve funkci zájem, přestože porušuje své povinnosti. Dále dává uvedené ustanovení oprávněné osobě možnost prosadit jmenování likvidátora soudem, tj. jmenování likvidátora, který není dosazen do funkce osobami, kteří se odvolání předchozího likvidátora bránili, popřípadě v jejichž prospěch předchozí likvidátor své povinnosti porušoval.

Jestliže pak soud uzná, jak se stalo v projednávané věci, že jsou splněny podmínky pro odvolání likvidátora a o jeho odvolání rozhodne, nemůže již valná hromada až do pravomocného vyřešení sporu, rozhodnout o volbě likvidátora nového, neboť takovým postupem by byl zcela zmařen účel sledovaný citovaným ustanovením zákona. Při výkladu ustanovení § 71 odst. 3 a 4 obch. zák. ke kterému dospěl odvolací soud, by ustanovení § 71 odst. 3 obch. zák. zcela pozbylo smysl, neboť akcionáři společnosti, jejíž likvidátor má být odvolán, by mohli kdykoli zmařit jmenování nového likvidátora soudem tím, že by společnost proti rozhodnutí soudu o odvolání a jmenování likvidátora podala odvolání a před rozhodnutím o tomto odvolání by valná hromada dosavadního likvidátora odvolala (popřípadě by tento likvidátor odstoupil z funkce, jak uvádí druhý dovolatel) a jmenovala likvidátora nového. Po právní moci rozhodnutí, kterým odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně, popřípadě po marném uplynutí lhůty k podání dovolání či zamítavém rozhodnutí dovolacího soudu by pak dokonce nic nebránilo ani tomu, aby byl původní likvidátor znovu dosazen do funkce. Z uvedeného vyplývá, že jsou-li splněny podmínky postupu podle § 71 odst. 4 obch. zák., nelze použít ustanovení § 71 odst. 3 obch. zák.

Jestliže valná hromada rozhodla o jmenování likvidátora za situace, kdy o něm rozhodovat nemohla, nastala z právního hlediska stejná situace, jako by valná hromada rozhodla o odvolání likvidátora jmenovaného soudem (což zákon nepřipouští) a jmenování likvidátora nového. Valná hromada totiž rozhodla o věci, jejíž rozhodnutí nepatří, podle výslovného ustanovení zákona, do její působnosti a takové rozhodnutí je rozhodnutím nicotným, které nemůže mít právní účinky ani pro vnitřní poměry společnosti, natož pak ve vztahu ke třetím osobám. (Stejně jako by takové účinky nemělo např. rozhodnutí o jmenování likvidátora dceřiné společnosti či rozhodnutí o tom, že valná hromada odvolává zákonné zmocnění akcionářů, uvedených v § 181 odst. 1 obch. zák. podat žalobu podle § 182 odst. 2 obch. zák. anebo rozhodnutí valné hromady o jmenování předsedy Fondu národního majetku.) Rejstříkový soud proto nemůže na základě takového usnesení valné hromady povolit zápis odpovídající změny do obchodního rejstříku.

Pokud však dovolatel namítá, že měl dovolací soud jako předběžnou otázku zkoumat, zda bylo usnesení valné hromady přijato platně, není tato námitka správná, neboť jak již rozhodl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 13. 1. 1999 sp. zn. 1 Odon 101/97, nelze platnost usnesení valné hromady přezkoumávat v jiném řízení než v řízení podle § 131 a 183 obch. zák. a v řízení rejstříkovém.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázek, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 1, věty za středníkem a odst. 2, věty první, o.s.ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o.s.ř.).

Právní názor odvolacího je pro odvolací soud závazný (§ 243d odst. 1, věta druhá, o.s.ř.). V rámci dalšího řízení se bude odvolací soud zabývat i otázkou, zda došlo k platnému odstoupení likvidátora a zda tedy jsou splněny podmínky pro jeho požadované odvolání. Tuto otázku musí soud zkoumat jednak hlediska splnění podmínek odstoupení stanovených v § 66 odst. 1 obch. zák. kterýmžto zkoumáním se před vydáním napadeného usnesení nezabýval a při splnění těchto podmínek i z toho hlediska, zda takové odstoupení, které je právním úkonem likvidátora, není obcházením ustanovení § 71 odst. 4 obch. zák., popřípadě dalších ustanovení zákona. Z toho hlediska se bude odvolací soud zabývat též tím, jaké důsledky má podle zákona, stanov, popřípadě smlouvy s likvidátorem - jestliže byla uzavřena - odstoupení likvidátora v poměru k důsledkům jeho odvolání soudem (např. z hlediska vyplacení odstupného apod.). Touto otázkou se dovolací soud v tomto rozhodnutí zabývat nemohl, neboť se jí ve svém rozhodnutí nezabýval odvolací soud, ač tak učinit měl, a aniž prováděl jakékoli dokazování a učinil jakékoli právní závěry v tom směru, vycházel z toho, že odstoupení likvidátora bylo platné.

V novém rozhodnutí bude znovu rozhodnuto i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1, věta třetí, o.s.ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně 30. května 2000

JUDr. Ivana Š t e n g l o v á , v.r.

předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Ivana Navrátilová

Zdroj: <http://www.nsoud.cz>